

Также следует отметить, что молодежный сленг как маркер социальной и культурной идентичности представляет собой сложное, многогранное явление, отражающее глубинные трансформации современного общества. Его изучение требует комплексного подхода, учитывающего как лингвистические, так и социокультурные факторы. Дальнейшие исследования в этой области могут внести значительный вклад в понимание механизмов языковых изменений в цифровую эпоху и процессов формирования молодежной идентичности в условиях глобализации.

Список использованных источников

1. Молодежный сленг в речи преподавателя: профессиональная необходимость или нарушение речевой культуры педагога. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/molodyozhnyy-sleng-v-rechi-prepodavatelya-professionalnaya-neobhodimost-ili-narushenie-rechevoy-kultury-pedagoga> (дата доступа: 16.09.2025).
2. Молодежный сленг как противоречивое явление в современной лингвистике. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/molodezhnyy-sleng-kak-protivorechivoe-yavlenie-v-sovremennoy-lingvistike> (дата доступа: 15.09.2025).
3. Опыт социолингвистического анализа сленговой лексики студентов. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/opyt-sotsiolingvisticheskogo-analiza-slengovoy-leksiki-studentov> (дата доступа: 10.09.2025).
4. Особенности молодежного сленга в речи современного школьника. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/osobennosti-molodezhnogo-slenga-v-rechi-sovremenno-shkolnika> (дата доступа: 22.09.2025).
5. Русский язык в интернете: анализ молодежного сленга с оценочным значением. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/russkiy-yazyk-v-internete-analiz-molodezhnogo-slenga-s-otsenochnym-znacheniem> (дата доступа: 25.09.2025).
6. Функционирование молодежного жаргона в современном французском языке. – URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsionirovanie-molodezhnogo-zhargona-v-sovremennom-frantsuzskom-yazyke-na-materiale-frantsuzskoy-pesni> (дата доступа: 25.09.2025).

УДК 81376:811.161.3

**РОЛЯ МЕДЫЯТЭКСТАЎ У ФАРМІРАВАННІ
ІНФАРМАЦЫЙНАЙ КУЛЬТУРЫ І ПАВЫШЭННІ ЎЗРОЎНЮ
ПРАФЕСІЙНАЙ КАМПЕТЭНТНАСЦІ**

Шубадзёрава А. М.

дацэнт, канд. філалаг. навук
Магілёўскі інстытут МУС РБ, г. Магілёў

У артыкуле разглядаюцца характарыстыкі сучасных медыятэкстаў, аналізуюцца іх уплыў на агульнакультурную і агульна-

► Секция 2. Медиаграмотность и информационная культура
в профессиональной и социальной сферах

прафесійную падрыхтоўку будучых спецыялістаў праваахоўных органаў. Прыводзяцца крытэрыі адбору медыйнага матэрыялу, называюцца асноўныя патрабаванні да медыятэкстаў розных стыляў, якія можна выкарыстоўваць у працэсе вывучэння прафесійнай лексікі.

Ключавыя словы: Медыятэкст, інфармацыйная культура, сродкі масавай інфармацыі, юрыдычная лексіка, прафесійная кампетэнцыя, адукацыйны працэс.

У час хуткага развіцця лічбавых тэхналогій і сродкаў масавай інфармацыі неабходнай умовай падрыхтоўкі будучых спецыялістаў, здольных паспяхова прымяняць тэарэтычныя веды на практыцы ў разнастайных прафесійных сітуацыях, правільна, бяспечна і адказна карыстацца набытай інфармацыяй з'яўляецца мэтанакіраванае фарміраванне інфармацыйнай культуры і павышэнне ўзроўню прафесійнай кампетэнтнасці.

Для навучэнцаў, прафесійная дзейнасць якіх будзе звязана з правапрымяненнем і забеспячэннем правапарадку, гэта асабліва важна, бо яны павінны не толькі валодаць юрыдычнымі ведамі, але і добра арыентавацца ў насычаным і часта супярэчлівым медыяасяроддзі.

Павышаная інфармацыйная нестабільнасць (дэзінфармацыйныя навіны, маніпуляцыйныя наратывы, скажоныя тлумачэнні юрыдычна значных дакументаў і інш.) патрабуе ад супрацоўнікаў праваахоўных органаў устойлівых навыкаў крытычнага мыслення, кваліфікаванага аналізу медыякрыніц і адказнага абыходжання з інфармацыйнымі рэсурсамі.

Пры падрыхтоўцы спецыялістаў праваахоўнай сістэмы важна ўлічваць трансфармацыі, якія адбываюцца ў медыяпрасторы і пільную ўвагу ў адукацыйным працэсе надаваць пытанням інфармацыйнай культуры і медыяграмацкасці. Вялікае значэнне ў гэтых адносінах мае сістэмнае вывучэнне медыятэкстаў, якія дазваляюць не толькі атрымліваць новую інфармацыю, але і знаёміцца з прафесійнай лексікай і выкарыстоўваць яе ў публічнай камунікацыі. «Медыятэксты сёння – гэта магутнае сродак уздзеяння на масавую свядомасць, а ў кантэнтна-аксіялагічным аспекце – гэты ўплыў на ўвесь лад мыслення, на стыль светаўспрымання, на тып культуры сённяшняга дня. У гэтым плане яны могуць быць прадметам і своеасаблівым дыдактычным матэрыялам для фарміравання агульнакультурных і агульнапрафесійных кампетэнцый будучых спецыялістаў» [2, с. 105].

Медыятэкст на працягу многіх дзесяцігоддзяў быў і застаецца аб'ектам навуковага вывучэння. Агляд навуковай літаратуры паказвае, што яго структура, тыпалогія і метады аналізу сістэмна распрацоўваліся айчыннымі і замежнымі вучонымі – лінгвістамі, псіхалінгвістамі, а таксама спецыялістамі ў галіне тэорыі масавай камунікацыі. Асобай увагі, на нашу думку, заслугоўваюць даследаванні Т. Г. Дабрасклонскай [1], Н. А. Кузьміной [5], Р. Я. Салганіка [6], А. А. Палейка [3] і інш.

Пры вывучэнні прафесійнай лексікі вялікі метадычны патэнцыял маюць вербальныя друкаваныя медыятэксты, а таксама тэксты інтэрнэт-СМІ рознай жанравай накіраванасці, якія належаць да юрыдычнага дыскурсу.

Паняцце «юрыдычны дыкурс» патрабуе асобнага разгляду. Юрыдычны дыкурс – адзін з самых распаўсюджаных і ў той жа час мала вывучаных сучасных дыкурсавых. Розныя даследчыкі па-рознаму вызначаюць яго сутнасць і аб'ём. Адно навукоўцы засяроджваюць увагу пераважна на тэкстах заканадаўчых і іншых нарматыўна-прававых актах, другія – аддаюць перавагу судовым матэрыялам, а функцыянаванне юрыдычнага дыскурсу ў медыяпрасторы да гэтага часу не атрымала належнага адлюстравання ў навуковай літаратуры.

Як слушна заўважае М. А. Сіланова, юрыдычны медыядыкурс – гэта «спецыфічная сферы перасячэння права і медыя, вынік медыятызацыі і інтэрпрэтацыі юрыдычнага дыскурсу» [4]. Пры такім падыходзе дыкурсіўную юрыдычную медыяпрасторы фарміруюць тэксты, якія ўзнікаюць на скрыжаванні юрыдычнага дыскурсу з дыкурсамі іншых тыпаў — навуковым, публіцыстычным, палітычным, бытавым, медыцынскім, а таксама мастацкім. Пры гэтым да юрыдычнага медыядыкурсу адносяцца толькі тыя тэксты, якія аб'яднаны тэматычнай і канцэптуальнай агульнасцю і апасродкаваны медыяканаламі.

Падбор медыятэкстаў юрыдычнага дыскурсу з'яўляецца абавязковай умовай эфектыўнасці навучання. Практыка арганізацыі навучальнага працэсу ў выкладанні прафесійна арыентаванай лексікі паказала, што пры адборы медыяматэрыялу павінны ўлічвацца наступныя крытэрыі: прафесійная накіраванасць, інфармацыйнасць, актуальнасць, моўная даступнасць.

У інтэрнэце з дапамогай інфармацыйна-пошукавай сістэмы «Эталон-онлайн» можна пазнаёміцца з тэкстамі афіцыйных нар-

матыўных прававых актаў, якія прымаюцца дзяржаўнымі органамі і ўпаўнаважанымі службовымі асобамі, а таксама матэрыяламі правапрымяняльнай і судовай практыкі, узораў, бланкаў, формаў дакументаў і інш. Такого тыпу медыятэксты адыгрываюць важную ролю ў вывучэнні юрыдычнай лексікі, бо яны забяспечваюць кантэкст для разумення і выкарыстання тэрмінаў. Без чытання і аналізу тэкстаў складана ацаніць, як той ці іншы юрыдычны тэрмін выкарыстоўваецца ў рэальным жыцці, якія адценні значэння ён можа мець, як ён узаемадзеічае з іншымі словамі і фразамі.

Аднак неабходна заўважыць, што медыятэксты афіцыйна-дэлегавага стылю выклікаюць найбольшую цяжкасць для навучэнцаў, бо насычаны вузкаспецыяльнымі тэрмінамі, складанымі фармулёўкамі і клішэ, вельмі грувасткімі сінтаксічнымі канструкцыямі. Аднак праца са спецыяльнымі дакументамі правазнаўчага характару – найпершы абавязак будучых спецыялістаў праваахоўных органаў.

Пры вывучэнні прафесійнай лексікі варта выкарыстоўваць і медыятэксты публіцыстычнага характару, якія валодаюць высокай інфармацыйнасцю, навізнай, спрыяюць рознабаковаму развіццю навучэнцаў, а таксама маюць высокі выхаваўчы патэнцыял. Найбольш прыдатныя для заняткаў па вывучэнні прафесійнай лексікі маюць медыятэксты, арыентаваныя на актуальныя праблемы забеспячэння правапарадку і бяспекі, асаблівасцей барацьбы са злачыннасцю, прымянення новага заканадаўства, папулярызацыю перадавага вопыту праваахоўных ведамстваў, прапаганду здаровага ладу жыцця і г. д.

Добрую дапамогу пры адборы тэкстаў прававой тэматыкі аказваюць ведамасныя газеты і часопісы (напрыклад, «На страже» (руск.) і «Милиция Беларуси» (руск.)). Будучы аўтэнтчнымі і прафесійна арыентаванымі, тэксты ў гэтых выданнях выконваюць розную функцыянальную нагрузку:

1) інфармацыйна-пазнавальную: знаёмяць з актуальнымі падзеямі ў сферы правапарадку, новымі заканадаўчымі ініцыятывамі, практыкай работы падраздзяленняў, дасягненнямі калег. Гэта фарміруе ў навучэнцаў прафесійны круггляд і разуменне рэалій службовай дзейнасці;

2) лінгвадыдактычную: служаць крыніцай прафесійнай лексікі, тэрміналогіі, службовых клішэ і стылістычных норм мовы праваахоўных органаў. Праца з імі спрыяе развіццю лексічнай, граматычнай і стылістычнай кампетэнцыі у прафесійным кантэксце;

3) камунікатыўную: аналіз і абмеркаванне друкаваных медыятэкстаў развіваюць у курсантаў навыкі вуснай і пісьмовай прафесійнай камунікацыі (уменне аргументаваць пазіцыю, складаць службовыя дакументы, удзельнічаць у дыскусіях, коратка і дакладна перадаваць сутнасць прававой інфармацыі);

4) выхаваўчую: публікацыі, прысвечаныя гераізму, абавязку, гонару, этыцы служэння, садзейнічаюць прафесійна-маральнаму станаўленню асобы, умацоўваюць патрыятычныя ўстаноўкі і фарміруюць прафесійную ідэнтычнасць;

5) матывацыйную: прыклады рэальных спраў, поспехаў калег, расповед пра службовыя будні і подзвігі павышаюць цікавасць да выбранай справы, стымулююць імкненне да службовага росту і адказнага стаўлення да будучай прафесіі;

6) кагнітыўна-аналітычную: аналіз аналітычных і публіцыстычных матэрыялаў развівае ў навучэнцаў крытычнае мысленне, уменне выяўляць прычынна-выніковыя сувязі, ацэньваць правапрымяняльную практыку і рабіць абгрунтаваныя вывады.

Такім чынам, друкаваныя медыятэксты выступаюць не проста як сродак масавай інфармацыі, а як шматфункцыянальны вучэбна-метадычны рэсурс, які аказвае ўплыў на фарміраванне агульнакультурных і прафесійных кампетэнцый будучых супрацоўнікаў праваахоўных органаў.

Спіс выкарыстаных крыніц

1. Добросклонская, Т. Г. Медиалингвистика: системный подход к изучению языка СМИ : современная английская медиаречь : учеб. пособие / Т. Г. Добросклонская. – М. : Флинта, 2008. – 263 с.
2. Лисицкая, Л. Г. Современный медиатекст и его роль в языковой подготовке бакалавра / Л. Г. Лисицкая // Высшее образование в России. – 2014. – № 4. – С. 101–106.
3. Палейка, А. А. Медыятэксты ў навучанні гісторыі і грамадазнаўству : дапам. для настаўнікаў устаноў агул. сярэд. адукацыі з беларус. і рус. мовамі навучання / А. А. Палейка. – Мінск : Выд. цэнтр БДУ, 2018. – 95 с.
4. Силанова, М. А. Медиатизация юридического дискурса / М. А. Силанова // Электронный научный журнал «Медиаскоп». – 2014. – № 4. – URL: <http://www.mediascope.ru/1643> (дата обращения: 29.09.2025).
5. Современный медиатекст : учебное пособие / Н. А. Кузьмина [и др.] ; отв. ред. Н. А. Кузьмина. – Омск : «Полиграфический центр «Татьяна», 2011. – 414 с.
6. Солганик, Г. Я. К определению понятий «текст» и «медиатекст» / Г. Я. Солганик // Вестник Московского университета. – Сер. 10. Журналистика. – 2005. – № 2. – С. 7–15.